

EUROPEJSKI DZIEŃ PRZECIWKO HANDLOWI LUDŹMI

GENEZA HANDLU LUDŹMI

Niewolnictwo (obecnie handel ludźmi) jest jedną z najstarszych formacji społecznych, wykształciło się po rozpadzie wspólnoty pierwotnej. Istniało nieprzerwanie od starożytności, przez okres średniowiecza aż po czasy współczesne i nadal istnieje. Niewolnikami stawali się jeńcy wojenni, dzieci sprzedane w niewolę przez rodziców, osoby porwane w celu sprzedaży w niewolę. Dzieci rodzące się z niewolników też były niewolnikami. Właścicielowi niewolnika przysługiwała pełnia władzy nad niewolnikiem, cały majątek niewolnika stanowił własność jego pana. Niewolnictwo zawsze miało i ma na celu aspekt finansowy – sprowadzało się do zmuszania niewolnika do nieodpłatnej pracy i czerpanie korzyści przez ówczesnych właścicieli a obecnie grupy przestępcze i czerpanie korzyści majątkowych.

Wraz z rozwojem niewolnictwa powstawały organizacje sprzeciwiające się tej formie wyzysku człowieka przez człowieka. W XVIII w. niewolnictwo zaczęto traktować jako niemoralne, państwa europejskie uznawały niewolnictwo jako nielegalne, pomimo tego nadal istniało. Dopiero XX wiek przyniósł rozwiązania prawne znoszące niewolnictwo. Niewolnictwo zakazane zostało we wszystkich krajach świata, ale ten rodzaj przestępczości z uwagi na jedną z najszybciej rozwijających się gałęzi nielegalnego biznesu obok handlu narkotykami i bronią funkcjonuje niemalże we wszystkich krajach świata. Współczesne niewolnictwo przybiera nowe, nieznane w historii formy. Jedną z nich była praca przymusowa więźniów w stalinowskich i hitlerowskich obozach koncentracyjnych, praktykowana dziś nadal na szeroką skalę w niektórych krajach azjatyckich. Liczba niewolników nie jest dokładnie znana, choć szacuje się ją na wiele milionów. Zgodnie z danymi przedstawionymi przez Fundację Pomocy Kobietom „EuroHelp” obecnie na świecie 27 mln osób jest niewolnikami, a dziennie 2000 kobiet i dzieci w wieku powyżej 4 lat jest sprzedawanych, by świadczyć usługi seksualne.

Międzynarodowa Organizacja Pracy zdiagnozowała dwie podstawowe formy handlu ludźmi, które przynoszą w skali świata zysk w wysokości około 150 mld dolarów rocznie, z czego dwie trzecie przypada na prostytucję – międzynarodowy handel kobietami przez organizacje mafijne na całym świecie w celu eksploatacji seksualnej oraz międzynarodowy handel dziećmi jako tania siła robocza, uprawiany głównie w krajach Azji i Afryki.

DEFINICJA HANDLU LUDŹMI

Choć proceder niewolnictwa został uznany za nielegalny już w XVIII wieku, prawo międzynarodowe zakazało go różnymi aktami prawa międzynarodowego w XX wieku, brak było definicji, która by określiła, jak współcześnie należy rozumieć to zjawisko. Definicja pojęcia „handlu ludźmi” pojawiła się w prawie międzynarodowym dopiero w 2000 r., kiedy Organizacja Narodów Zjednoczonych przyjęła Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej (tzw. protokół z Palermo).

Polskie prawo karne od czasu odzyskania niepodległości zawierało przepisy karne zakazujące handlu kobietami i dziećmi oraz wywiezienia innej osoby za granice kraju w celu uprawiania zawodowego

nierządu (Kodeks karny z 1932 r.), handlu kobietami nawet za ich zgodą oraz handlu dziećmi, dostarczania, zwabiania lub uprowadzenia w celu uprawiania nierządu innej osoby (k.k. z 1969 r.) oraz uprawiania handlu ludźmi nawet za ich zgodą, zwabiania lub uprowadzania innej osoby w celu uprawiania przez nią prostytucji za granicą oraz oddanie osoby w stan niewolnictwa i uprawianie handlu niewolnikami (k.k. z 1997 r.), lecz w żadnych z tych kodeksów nie zostało wyjaśnione, jak należy rozumieć handel ludźmi. Dopiero nowelizacja kodeksu karnego w 2010 r. wzorując się na definicji protokołu z Palermo zawarła legalną definicję, która brzmi:

Handlem ludźmi jest :

- werbowanie,
- transport,
- dostarczanie,
- przekazywanie,
- przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem,
- przemocy lub groźby bezprawnej,
- uprowadzenia,
- podstęp,
- wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania,
- nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności,
- udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą,
- w celu wykorzystania osoby, nawet za jej zgodą, w szczególności w:
 - prostytucji,
 - pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania,
 - w pracy lub usługach o charakterze przymusowym,
 - w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka,
 - w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy.

Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte metody lub środki wyżej wymienione.

Kodeks karny w art. 8 przepisów wprowadzających k.k. zakazuje również niewolnictwa, jest zdefiniowane jako stan zależności, w którym człowiek jest traktowany jak przedmiot własności.

Polska na mapie Europy w przestępstwie Handlu Ludźmi. Stan przestępczości.

Biorąc pod uwagę aktualny stan tej kategorii przestępczości Polska jest:

- ◆ krajem pochodzenia (ofiary HL pochodzące z Polski);
 - Europa Zachodnia (Wielka Brytania, Irlandia, Niemcy, Holandia, Belgia, Austria);
 - Europa Południowa (Szwajcaria, Włochy, Hiszpania, Francja, Portugalia) i Afryka Północna (Maroko);
 - kraje skandynawskie (Szwecja, Finlandia, Norwegia);
- ◆ przeznaczenia dla ofiar HL pochodzących z Europy Środkowowschodniej (Ukraina, Bułgaria,

Rumunia, Rosja, Mołdawia) oraz Dalekiego Wschodu;

◆ tranzytowym dla ofiar HL pochodzących z Europy Środkowowschodniej (Ukraina, Bułgaria, Rumunia, Rosja, Mołdawia) oraz Dalekiego Wschodu.

Potencjalne ofiary Handlu Ludźmi to osoby małoletnie, osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, poszukujące pracy za granicą, bez znajomości języka, prawa i kultury kraju, w którym się znalazły.

Wykres 1. skala przestępczości, pokrzywdzeni i podejrzani, w tym cudzoziemcy

Wykres 2. handel ludźmi pokrzywdzeni z podziałem na obywatelstwo

POLICJA W WALCE Z HANDLEM LUDŹMI

W polskiej Policji pierwsze komórki zajmujące się zwalczaniem tej kategorii przestępczości zostały utworzone w 2006 roku - w Komendzie Głównej Policji oraz komendach wojewódzkich i Stołecznej Policji, a w 2011 roku także w Centralnym Biurze Śledczym (obecnie Centralnym Biurze Śledczym Policji). Aktualnie na poziomie Komendy Głównej Policji w Biurze Kryminalnym funkcjonuje Wydział do walki z Handlem Ludźmi, zespoły w komendach wojewódzkich/Stołecznej Policji i policjanci - koordynatorzy

w pozostałych jednostkach Policji. Policjanci z tych komórek zajmują się ujawnianiem przestępstw, pomocą ich ofiarom wraz z podmiotami pozapolicyjnymi świadczącymi taką pomoc, wykrywaniem ich sprawców i zapobieganiem ich popełniania.

W przypadku zauważenia przez osoby zdarzenia, które może świadczyć, iż jakaś osoba jest wykorzystywana i może być ona ofiarą Handlu Ludźmi należy niezwłocznie poinformować Policję na ogólnodostępny numer 112 lub 997. W Wydziale do walki z Handlem Ludźmi funkcjonuje także telefon 664 - 974- 934 oraz skrzynka e-mailowa: handelludzmibsk@policja.gov.pl. Podejrzenie wykorzystywania seksualnego dziecka można zgłosić na stronie <https://www.stopseksturystyce.fdds.pl>.

FORMY HANDLU LUDŹMI TO M.IN.:

- praca przymusowa, wyzysk pracowniczy,
- wykorzystywanie seksualne,
- handel organami,
- zmuszanie do żebractwa i drobnych przestępstw,
- zmuszanie do wyłudzenia kredytów i świadczeń socjalnych.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA:

Kto dopuszcza się handlu ludźmi, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

art. 189a §1 kodeksu karnego

Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

art. 189a §2 kodeksu karnego

GDZIE SZUKAĆ POMOCY?

Wybrane podmioty zaangażowane w wspieraniu przeciwdziałania handlu ludźmi i pomocy ofiarom:

Fundacja przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada”

00-956 Warszawa 10

tel./fax (+ 48 22) 622 19 85

tel. zaufania: (+ 48 22) 628 99 99

www.strada.org.pl

e-mail: strada@pol.pl

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

ul. Katowicka 31

03-932 Warszawa

tel. / faks:

+48 22 616 02 68

+48 22 616 03 14

e-mail: biuro@fdds.pl

ITAKA - Centrum Poszukiwań Ludzi

skr. poczt. 127

00-958 Warszawa 66

24h linia wsparcia: 0 801 24 70 70

tel. (+48 22) 654 70 70

fax (+48 22) 654 79 73

www.zaginieni.pl

e-mail: itaka@itaka.org.pl

Ogólnopolska sieć organizacji pozarządowych przeciwko handlowi ludźmi

www.przeciwkohandlowiludzmi.pl

skr. poczt. nr 5, 00-956 Warszawa

tel. +48 22 622 19 85

fax +48 22 622 19 85

e-mail: siec2014@strada.org.pl

Przydatne linki:

<http://www.handelludzmi.eu>

<http://www.pomocpokrzywdzonym.pl>

<https://poland.iom.int>